

АНОТАЦІЯ

Бевз Т. С. Правове забезпечення реалізації економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», освітньо-наукова програма 081 «Право» галузі знань 08 Право. – Національний університет «Острозька академія», Острог, 2024.

Наукову працю присвячено комплексному дослідженню сутності та змісту економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування. Визначено поняття та зміст економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування. З'ясовано місце економічних прав та свобод людини і громадянина в системі муніципальних прав. Узагальнено та систематизовано науковий досвід українських і зарубіжних науковців щодо організації забезпечення економічних прав на рівні органів місцевого самоврядування. Розглянуто поняття та структуру механізму реалізації економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування.

В основі методології дослідження лежить аналіз сучасного стану забезпечення економічних прав та свобод людини органами місцевого самоврядування через вивчення нормативно-правових та доктринальних джерел на зазначену тему. У роботі комплексно проаналізовано та систематизовано різні теоретико-методологічні, експертні та практично-прикладні підходи щодо забезпечення економічних прав та свобод органами місцевого самоврядування в Україні. Незважаючи на різноманіття наукових досліджень в сфері прав людини та громадянина, у вітчизняній науці конституційного права фактично не існує комплексних наукових досліджень економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування, механізмів, за допомогою яких вони забезпечуються та реалізуються, що засвідчує актуальність поданого дослідження.

Вступ дисертації містить обґрунтування вибору теми дослідження; зазначено про зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами; визначено мету і завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; наведено відомості про особистий внесок здобувача, апробацію матеріалів дисертації, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «Конституційно – правова характеристика економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування» визначено поняття та зміст економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування, місце економічних прав та свобод людини і громадянина в системі муніципальних прав, а також особливості реалізації економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування.

Запропоновано авторський підхід до визначення поняття «економічні права і свободи людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування», визначено місце органів місцевого самоврядування в Україні у формуванні та реалізації економічних прав громадян на місцевому рівні, запропоновано шляхи вирішення недостатнього фінансування децентралізації як основного із ключових факторів забезпечення реалізації економічних прав.

Так, в ході дослідження сформульовано та запропоновано визначення поняття «економічні права і свободи людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування» як самостійний вид прав у загальній системі основних прав і свобод людини і громадянина, що визнані, гарантовані та захищаються державою та органами місцевого самоврядування, під якими слід розуміти можливості людини і громадянина володіти, користуватися та розпоряджатися основними економічними благами для забезпечення належного життєвого рівня та умов праці на рівні громади. Перевага наведеного визначення полягає в тому, що воно враховує як провідну роль держави в реалізації кожною людиною економічних прав і свобод, так і особливу роль інституту місцевого самоврядування, оскільки саме в межах певної територіальної громади, використовуючи різноманітні форми економічної самоорганізації населення

забезпечується самостійне (силою самої громади та безпосередньо в її інтересах) вирішення господарсько – економічних питань місцевого значення.

Наведено різні визначення поняття «економічні права» та їх порівняльний аналіз на загальнодержавному та місцевому рівнях.

Запропоновано шляхи вирішення недостатнього фінансування децентралізації, а саме: збільшення місцевих доходів; підвищення ефективності управління фінансами; підтримка з боку держави; реформування податкової системи; залучення міжнародних донорів; стимулювання ефективного використання ресурсів.

Також визначено місце органів місцевого самоврядування в Україні у формуванні та реалізації економічних прав громадян на місцевому рівні, проаналізовано зарубіжний досвід успішного розвитку економіки, визначено можливі заходи забезпечення реалізації економічних прав громадян органами місцевого самоврядування в умовах воєнного стану в Україні такі як: розробка економічних програм та планів дій; надання фінансової підтримки; стимулювання соціального підприємництва; підтримка зайнятості та розвитку ринку праці, створення сприятливого бізнес-середовища.

Крім того, запропоновано спеціальні заходи з боку влади для реалізації економічних прав громадян в умовах воєнного стану, якими є фінансова підтримка, стимулювання підприємництва, організація спеціальних програм з працевлаштування для безробітних громадян у зоні конфлікту, запровадження інфраструктурних проектів для відновлення та розвитку зруйнованої інфраструктури в деокупованих територіях, додаткову соціальну підтримку для уразливих груп населення, таких як ветерани, люди з інвалідністю та пенсіонери.

Другий розділ «Конституційно – правові гарантії реалізації економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування» охоплює такі питання, як поняття та сутність конституційно – правових гарантій реалізації економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування, система конституційно – правових гарантій реалізації економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого

самоврядування, муніципальні (локальні) гарантії реалізації економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування.

В даному розділі здійснено детальний правовий аналіз гарантій реалізації економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування, а також представлено шляхи впровадження різноманітних заходів та політик, які стимулюють підприємництво і покращують умови для конкуренції, зокрема сприяння розвитку малих та середніх підприємств, спрощення адміністративних процедур, розвиток інфраструктури та послуг для бізнесу, підтримка інновацій та технологічного розвитку, пропаганда підприємництва та підтримка підприємницької культури шляхом проведення інформаційно-просвітницьких кампаній з метою пропаганди підприємницького духу та підтримки підприємницької культури в місцевому співтоваристві.

Запропоновано також визначити поняття «муніципальні послуги» в сфері економічних прав як послуги, що надаються органами місцевого самоврядування та створеними ними комунальними підприємствами, установами, організаціями в результаті виконання власних та делегованих їм з боку державних органів повноважень за рахунок коштів місцевого бюджету та інших позабюджетних коштів та мають на меті забезпечення реалізації економічних прав на рівні громади.

Вивчено питання розподілу місцевого бюджету в умовах воєнного стану та визначено наступні заходи для забезпечення правової стабільності органам місцевого самоврядування:

1. Розвиток та вдосконалення муніципального законодавства: забезпечення чіткості та прогнозованості законодавства допомагає створити стабільну правову базу для функціонування громади, передусім шляхом локальної нормотворчості.

2. Прозорість та відкритість: забезпечення відкритості у прийнятті рішень та консультацій з громадськістю може сприяти збереженню довіри до органів місцевого самоврядування та їхніх рішень.

3. Розвиток системи контролю та нагляду: здійснення ефективного контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування допомагає запобігати

корупції, недбалому використанню бюджетних коштів та порушенням прав громадян.

4. Освіта та навчання: підвищення рівня правової обізнаності та професійної підготовки працівників місцевого самоврядування допомагає забезпечити якісне виконання їхніх обов'язків та дотримання законодавства.

5. Співпраця з центральними органами влади: розвиток конструктивного партнерства з центральними органами влади допомагає у вирішенні складних правових питань та забезпечує відповідність локальних нормативно – правових актів загальнодержавним стандартам та нормам.

На основі проведеного аналізу нормативно-правових актів та позицій науковців систему економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування визначено як сукупність конституційних прав, можливостей людини в економічній сфері, що реалізуються за сприяння місцевих органів влади шляхом забезпечення економічної самодостатності окремих громад, економічної рівності, прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування та формування сприятливого підприємницького середовища.

Визначено сутність та систему конституційно-правових гарантій реалізації економічних прав у сфері місцевого самоврядування. Так, системою гарантій економічних прав на місцевому рівні є комплекс заходів та механізмів, спрямованих на захист та забезпечення реалізації економічних прав громадян, підприємств та інших економічних суб'єктів на рівні територіальних громад. Вона включає такі складові: розроблення та прийняття місцевих нормативно-правових актів, що регулюють економічні відносини та забезпечують захист прав та інтересів економічних суб'єктів, забезпечення захисту прав власності на місцевому рівні через здійснення контролю за додержанням економічних прав та вирішення суперечок у сфері власності, здійснення заходів щодо розвитку інфраструктури, надання підтримки для розвитку малого та середнього бізнесу, стимулювання інвестицій та підтримки інновацій, забезпечення участі громадськості у прийнятті рішень щодо

економічних питань, забезпечення прозорості у діяльності місцевих органів влади та управління фінансовими ресурсами.

Запропоновано рішення проблеми закріплення гарантій реалізації економічних прав у Конституції: по-перше, важливо включити в Конституцію України чіткі та конкретні формулювання щодо економічних прав громадян, включаючи права на власність, підприємництво, працю, а також права на справедливу оплату та соціальний захист, а також передбачати механізми захисту прав, такі як судові шляхи для захисту власності, встановлення механізмів контролю за реалізацією прав та санкцій у випадку їх порушення.

По-друге, в Конституції України варто закріпити спеціальні положення, що стосуються економічних прав, наприклад, захист прав інвесторів, гарантії свободи підприємництва та конкуренції, а також захист прав споживачів.

Також розкрито елементи системи правових гарантій реалізації економічних прав та свобод в місцевому самоврядуванні України:

1. Місцеві нормативні акти, які регулюють економічні питання на рівні територіальних громад, забезпечуючи захист прав інвесторів, підприємців та споживачів.

2. Локальні програми та проекти щодо підтримки малих та середніх підприємств, розвитку інфраструктури, створення робочих місць та інші економічні ініціативи.

3. Участь громадськості: місцеві органи влади можуть забезпечувати участь громадськості у процесі прийняття рішень з економічних питань, що дозволяє громадянам брати участь у формуванні економічної політики на місцевому рівні.

4. Захист права власності на місцевому рівні, включаючи вирішення спорів та конфліктів через місцеві судові та адміністративні органи.

5. Сприяння інвестиційної діяльності та розвитку бізнесу шляхом створення сприятливих умови для інвесторів та підприємств шляхом надання пільг, зниження податків, розвитку інфраструктури та інших заходів.

Проблеми нерівномірного розподілу бюджету для місцевих громад можуть бути вирішені шляхами реформи фінансової системи, збільшення

фінансової підтримки, стимулювання економічного розвитку, боротьби з корупцією.

У третьому розділі «Конституційно – правові проблеми реалізації економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування» розроблено поняття, структуру та шляхи удосконалення механізму реалізації економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування.

Удосконалено підхід до визначення основних складових механізму реалізації економічних прав та свобод людини і громадянина в сфері місцевого самоврядування та запропоновано необхідність правового удосконалення забезпечення доступу до незалежного суду для захисту економічних прав та свобод громадян та підприємств у разі їх порушення, а також можливість оскарження рішень органів місцевого самоврядування.

Сформульовано поняття «інвестиційний розвиток регіону» як процес залучення інвестиційних ресурсів для стимулювання економічного, соціального та територіального розвитку певної території, що включає в себе створення сприятливого інвестиційного клімату, розвиток інфраструктури, підтримку малих і середніх підприємств, створення нових робочих місць та реалізацію інвестиційних проектів у різних сферах економіки регіону.

У роботі зазначено, що для вирішення правових обмежень і поліпшення інвестиційної діяльності пропонується вжити наступні шляхи:

- реформа законодавства: проведення реформ у сфері законодавства для спрощення адміністративних процедур, зниження бюрократичних перешкод та створення сприятливого правового середовища для інвестицій.

- стимулювання інвестицій: введення податкових пільг та інших фінансових стимулів для інвесторів, які розвивають інфраструктуру або створюють робочі місця на місцевому рівні.

- партнерство з приватним сектором: співпраця з приватним сектором через укладання партнерських угод і спільне фінансування інвестиційних проектів.

- розвиток інфраструктури: інвестування в розвиток необхідної інфраструктури, такої як транспортна, енергетична та телекомунікаційна, для створення привабливого середовища для інвесторів.

- підтримка підприємництва: реалізація заходів з підтримки малого та середнього бізнесу, включаючи надання фінансової підтримки, консультаційну допомогу та сприяння в доступі до ринків.

- маркетинг та просування: активна рекламна кампанія для просування інвестиційних можливостей регіону або міста серед потенційних інвесторів.

Структура механізму реалізації економічних прав в сфері місцевого самоврядування може бути представлена наступним чином:

1. Законодавча база, яка складається із Законів України, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, а також відомчих правових актів, що визначають правовий статус місцевого самоврядування та регулюють його економічні повноваження.

2. Органи місцевого управління, такі як місцеві ради і виконавчі комітети, які відповідають за прийняття рішень та реалізацію економічних політик на місцевому рівні.

3. Фінансові інструменти, що включають бюджетні асигнування, податкові та фінансові стимули, кредитні програми та інші інструменти фінансової підтримки, спрямовані на розвиток місцевої економіки.

4. Механізми управління, які забезпечують ефективне управління та координацію діяльності органів місцевого самоврядування у сфері економіки, включаючи планування, моніторинг та оцінку результатів.

5. Взаємодія з громадськістю, бізнес-спільнотою, міжнародними та неприбутковими організаціями для спільного розв'язання економічних проблем місцевих громад.

6. Система контролю та оцінки ефективності заходів, прийнятих органами місцевого самоврядування для забезпечення досягнення планованих цілей та задоволення потреб місцевих громадян.

В межах дисертаційного дослідження здобувачем було подано заяви на отримання грантів в межах грантових програм «Власна справа» та «Грант для ветеранів та членів їхніх сімей».

За результатами розгляду обидві грантові заяви отримали позитивні рішення, що дозволило провести порівняльну характеристику грантових програм, визначити їх переваги та недоліки та сформулювати пропозиції для удосконалення механізму реалізації економічних прав та свобод людини і громадянина, що дозволило здійснити порівняння грантових програм за такими критеріями як мета, цільова аудиторія, розмір, критерії прийняття рішення, фінансова підтримка, супровід та консультації, економічний та соціальний вплив, виокремити проблеми, що виникають у механізмі реалізації економічних прав в сфері місцевого самоврядування та визначити шляхи їх вирішення.

Ключові слова: органи місцевого самоврядування, економічні права та свободи, децентралізація, територіальна громада, громадянське суспільство, самоорганізація населення, захист прав людини, доступ до правосуддя, право на справедливий судовий розгляд.

ABSTRACT

Bevz T.S. Legal support for the realization of economic rights and freedoms of a person and a citizen in the sphere of local self-government in Ukraine. – Qualifying research paper published as manuscript.

There is for Ph.D. degree by specialty 081 "Law", educational and scientific program 081 "Law" field of knowledge 08 Law. - National University of Ostroh Academy, Ostroh, 2024.

The scientific work is devoted to a comprehensive study of the essence and content of the economic rights and freedoms of a person and a citizen in the field of local self-government. The concept and content of economic rights and freedoms of a person and a citizen in the field of local self-government are defined. The place of economic rights and freedoms of a person and a citizen in the system of municipal rights is clarified. The scientific experience of Ukrainian and foreign scientists regarding the organization of ensuring economic rights at the level of municipalities is summarized and systematized. The concept and structure of the mechanism for realizing the economic rights and freedoms of a person and a citizen in the field of local self-government are considered.

The basis of the research methodology is the analysis of the current state of the provision of economic rights and human freedoms by local self-government bodies through the study of legal and doctrinal sources on the specified topic. The work comprehensively analyzed and systematized various theoretical-methodological, expert and practical-applied approaches to the provision of economic rights and freedoms by local self-government bodies in Ukraine. Despite the diversity of scientific research in the field of human and citizen rights, in the domestic science of constitutional law there are actually no comprehensive scientific studies of the economic rights and freedoms of a person and citizen in the field of local self-government and the mechanisms by which they are ensured and implemented, which proves the relevance of the presented research.

The introduction of the dissertation contains the rationale for choosing the research topic; the connection of the work with scientific programs, plans, topics, grants is indicated; the purpose and task, object, subject and research methods are defined; the scientific novelty and practical significance of the obtained results are revealed; information about the recipient's personal contribution, the approval of the dissertation materials, the structure and scope of the dissertation is provided.

In the first chapter "Constitutional and legal characteristics of the economic rights and freedoms of a person and a citizen in the sphere of local self-government", the concept and content of the economic rights and freedoms of a person and a citizen in the sphere of local self-government, the place of the economic rights and freedoms of a person and a citizen in the system of municipal rights are defined, and as well as peculiarities of realization of economic rights and freedoms of a person and a citizen in the field of local self-government.

An author's approach to the definition of the concept of "economic rights and freedoms of a person and a citizen in the sphere of local self-government" is proposed, the place of local self-government bodies in Ukraine in the formation and realization of economic rights of citizens at the local level is defined, ways of solving insufficient financing of decentralization as the main of the key factors of ensuring implementation of economic rights.

Thus, in the course of the study, the definition of the concept of "economic rights and freedoms of a person and a citizen in the sphere of local self-government" was formulated and proposed as an independent type of rights in the general system of basic rights and freedoms of a person and a citizen, which are recognized, guaranteed and protected by the state and local self-government bodies, which should be understood as the ability of a person and a citizen to own, use and dispose of basic economic goods to ensure an adequate standard of living and working conditions at the community level.

The advantage of the given definition is that it takes into account both the leading role of the state in the realization of economic rights and freedoms by every person, and the special role of the institution of local self-government, since it is within the limits of a certain territorial community, using various forms of economic

self-organization, that the population is ensured independent (by the power of its own community and directly in its interests) solving economic and economic issues of local importance.

Different definitions of the concept of "economic rights" and their comparative analysis at the national and local levels are presented. Ways to solve the insufficient financing of decentralization are proposed, namely: increasing local revenues; increasing the efficiency of financial management; support from the state; reforming the tax system; involvement of international donors; stimulating the efficient use of resources.

The role of local self-government bodies in Ukraine in the formation and realization of economic rights of citizens at the local level is also determined, foreign experience of successful economic development is analyzed, possible measures to ensure the realization of economic rights of citizens by local self-government bodies in the conditions of martial law in Ukraine are identified, such as: development of economic programs and action plans; provision of financial support; stimulation of social entrepreneurship; supporting employment and labor market development, creating a favorable business environment.

In addition, special measures by the authorities for the realization of the economic rights of citizens under martial law are proposed, which include financial support, stimulation of entrepreneurship, organization of special employment programs for unemployed citizens in the conflict zone, implementation of infrastructure projects for the restoration and development of destroyed infrastructure in the de-occupied territories, additional social support for vulnerable population groups, such as veterans, people with disabilities and pensioners..

The second section "Constitutional and legal guarantees of the realization of economic rights and freedoms of a person and a citizen in the sphere of local self-government" covers such issues as the concept and essence of constitutional and legal guarantees of the realization of economic rights and freedoms of a person and a citizen in the sphere of local self-government, the system of constitutional and legal guarantees realization of economic rights and freedoms of a person and citizen in the sphere of local self-government, municipal (local) guarantees of realization of

economic rights and freedoms of a person and citizen in the sphere of local self-government.

In this section, a detailed legal analysis of the guarantees of the realization of the economic rights and freedoms of a person and a citizen in the sphere of local self-government was carried out, as well as ways of implementing various measures and policies that stimulate entrepreneurship and improve the conditions for competition, including promoting the development of small and medium-sized enterprises, simplifying administrative procedures, development of infrastructure and services for business, support for innovation and technological development, promotion of entrepreneurship and support of entrepreneurial culture through information and educational campaigns aimed at promoting the entrepreneurial spirit and supporting entrepreneurial culture in the local community.

It is also proposed to define the concept of "municipal services" in the field of economic rights as services provided by local self-government bodies and communal enterprises, institutions, and organizations created by them as a result of the implementation of their own and delegated powers by state bodies at the expense of local budget funds and other non-budgetary funds and are aimed at ensuring the realization of economic rights at the community level.

The issue of the distribution of the local budget under martial law was studied and the following measures were determined to ensure legal stability of local self-government bodies:

1. Development and improvement of municipal legislation: ensuring the clarity and predictability of legislation helps to create a stable legal basis for community functioning, primarily through local rulemaking.
2. Transparency and openness: ensuring openness in decision-making and public consultation can help maintain trust in local governments and their decisions.
3. Development of the system of control and supervision: implementation of effective control over the activities of local self-government bodies helps to prevent corruption, careless use of budget funds and violations of citizens' rights.

4. Education and training: increasing the level of legal awareness and professional training of local self-government employees helps to ensure the quality performance of their duties and compliance with the law.

5. Cooperation with the central authorities: the development of a constructive partnership with the central authorities helps in solving complex legal issues and ensures compliance of local legal acts with national standards and norms.

Based on the analysis of legal acts and the positions of scientists, the system of economic rights and freedoms of a person and a citizen in the sphere of local self-government is defined as a set of constitutional rights, human opportunities in the economic sphere, which are implemented with the assistance of local authorities by ensuring the economic self-sufficiency of individual communities, economic equality, transparency in the activities of local self-government bodies and the formation of a favorable business environment.

The essence and system of constitutional and legal guarantees for the realization of economic rights in the sphere of local self-government have been determined. Thus, the system of guarantees of economic rights at the local level is a set of measures and mechanisms aimed at protecting and ensuring the realization of the economic rights of citizens, enterprises and other economic entities at the level of territorial communities. It includes the following components: the development and adoption of local normative legal acts that regulate economic relations and ensure the protection of the rights and interests of economic entities, ensuring the protection of property rights at the local level through the implementation of control over the observance of economic rights and the resolution of property disputes, implementing measures for infrastructure development, providing support for the development of small and medium-sized businesses, stimulating investments and supporting innovations, ensuring public participation in decision-making on economic issues, ensuring transparency in the activities of local authorities and managing financial resources.

A solution to the problem of enshrining guarantees for the realization of economic rights in the Constitution is proposed: firstly, it is important to include in the Constitution of Ukraine clear and specific formulations regarding the economic

rights of citizens, including the rights to property, entrepreneurship, work, as well as the rights to fair payment and social protection, as well as provide mechanisms for the protection of rights, such as legal means for the protection of property, the establishment of mechanisms for monitoring the implementation of rights and sanctions in case of their violation. Secondly, special provisions concerning economic rights should be enshrined in the Constitution of Ukraine, for example, protection of investors' rights, guarantees of freedom of entrepreneurship and competition, as well as protection of consumer rights.

The elements of the system of legal guarantees for the realization of economic rights and freedoms in the local self-government of Ukraine are also revealed:

1. Local normative acts that regulate economic issues at the level of territorial communities, ensuring the protection of the rights of investors, entrepreneurs and consumers.

2. Local programs and projects to support small and medium enterprises, infrastructure development, job creation and other economic initiatives.

3. Public participation: local authorities can provide public participation in the process of decision-making on economic issues, which allows citizens to participate in the formation of economic policy at the local level.

4. Protection of property rights at the local level, including resolution of disputes and conflicts through local judicial and administrative bodies.

5. Promotion of investment activities and business development by creating favorable conditions for investors and enterprises by providing benefits, reducing taxes, developing infrastructure and other measures.

The problems of uneven distribution of the budget for local communities can be solved by reforming the financial system, increasing financial support, stimulating economic development, and fighting corruption.

In the third chapter "Constitutional and legal problems of realization of economic rights and freedoms of man and citizen in the sphere of local self-government" the concept, structure and ways of improvement of the mechanism of realization of economic rights and freedoms of man and citizen in the sphere of local self-government have been developed.

The approach to defining the main components of the mechanism for the realization of the economic rights and freedoms of a person and a citizen in the sphere of local self-government has been improved, and the need for legal improvement to ensure access to an independent court to protect the economic rights and freedoms of citizens and enterprises in the event of their violation has been proposed, as well as the possibility of appealing the decisions of local bodies municipality.

The concept of "investment development of the region" has been formulated such as the process of attracting investment resources to stimulate the economic, social and territorial development of a certain territory, which includes the creation of a favorable investment climate, infrastructure development, support of small and medium-sized enterprises, creation of new jobs and the implementation of investment projects in various areas of the region's economy.

It is stated in the work that the following ways are suggested to resolve legal restrictions and improve investment activity:

- legislative reform: carrying out reforms in the field of legislation to simplify administrative procedures, reduce bureaucratic obstacles and create a favorable legal environment for investments.

- investment promotion: introducing tax incentives and other financial incentives for investors who develop infrastructure or create jobs at the local level.

- partnership with the private sector: cooperation with the private sector through the conclusion of partnership agreements and joint financing of investment projects.

- infrastructure development: investing in the development of necessary infrastructure, such as transport, energy and telecommunications, to create an attractive environment for investors.

- entrepreneurship support: implementation of measures to support small and medium-sized businesses, including providing financial support, consulting assistance and assistance in accessing markets.

- marketing and promotion: an active advertising campaign to promote the investment opportunities of the region or city among potential investors.

The structure of the mechanism for the realization of economic rights in the field of local self-government can be presented as follows:

1. The legislative base, which consists of the Laws of Ukraine, decrees of the President of Ukraine, resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine, as well as departmental legal acts that determine the legal status of local self-government and regulate its economic powers.

2. Local government bodies, such as local councils and executive committees, which are responsible for decision-making and implementation of economic policies at the local level.

3. Financial instruments, including budget allocations, tax and financial incentives, credit programs and other instruments of financial support aimed at the development of the local economy.

4. Management mechanisms that ensure effective management and coordination of the activities of local self-government bodies in the field of economy, including planning, monitoring and evaluation of results.

5. Interaction with the public, business community, international and non-profit organizations to jointly solve the economic problems of local communities.

6. A system of monitoring and evaluating the effectiveness of measures adopted by local self-government bodies to ensure the achievement of planned goals and meeting the needs of local citizens.

As part of the dissertation research, the applicant submitted applications for grants under the "Own business" and "Grant for veterans and their family members" grant programs.

According to the results of the review, both grant applications received positive decisions, which made it possible to carry out a comparative characterization of the grant programs, to determine their advantages and disadvantages, and to formulate proposals for improving the mechanism for the implementation of the economic rights and freedoms of a person and a citizen, which made it possible to compare grant programs according to such criteria as the purpose, target audience, size, decision-making criteria, financial support, support and consultations, economic

and social impact, identify problems arising in the mechanism of realization of economic rights in the field of local self-government and determine ways to solve them.

Key words: local self-government bodies, economic rights and freedoms, decentralization, territorial community, civil society, self-organization of the population, protection of human rights, access to justice, right to a fair trial.